

Стратегічне бачення діяльності на посаді Голови Національного агентства з питань запобігання корупції

Кулик Павло Олексійович

1. Поясніть ваше бачення ролі та місця НАЗК у антикорупційній інфраструктурі України, а також взаємозв'язки між НАЗК та основними стейкхолдерами

НАЗК є ключовим органом, що забезпечує формування ефективної антикорупційної системи України. НАЗК є зразком і популяризатором доброчесності в державному секторі.

НАЗК було створене після Революції Гідності разом із іншими антикорупційними органами (НАБУ, САП, АРМА) в рамках антикорупційної реформи

Ціль НАЗК закарбована в його назві - запобігання (превенція) корупції.

Здійснення превенції

В цій сфері стейкхолдерами є уповноважені особи. НАЗК має розширену мережу уповноважених осіб, загальна кількість яких складає декілька тисяч осіб. Такого представництва по всій Україні не має жоден інший антикорупційний орган.

На жаль, потенціал інституту уповноважених використовується зараз не на повну силу, адже багато функцій, які виконують уповноважені, не автоматизовані і виконуються уповноваженими особами вручну. Наприклад, перевірка неподання чи не вчасного подання декларацій і створення на надсилання повідомлень про це в НАЗК.

Створивши засоби для автоматизації ручної роботи уповноважених осіб, ми зможемо вивільнити для уповноважених осіб час, який буде витрачений для просвітницької роботи з метою запобігання корупційних порушень.

Формування антикорупційної політики

В цій сфері стейкхолдерами є ВРУ та КМУ. ВРУ приймає зміни до ЗУ "Про запобігання корупції" і ін. НПА. КМУ затверджує Державну антикорупційну програму.

Проведення антикорупційної експертизи

В цій сфері стейкхолдерами є Мінюст та Комітет з питань антикорупційної політики ВРУ. Мінюст проводить антикорупційну експертизу НПА, що вносяться на розгляд КМУ. Комітет проводить антикорупційну експертизу законопроектів, що вносяться на розгляд ВРУ.

Проведення розслідувань

В цій сфері стейкхолдерами є НАБУ, ДБР, Національна Поліція. НАЗК передає в НАБУ матеріали, які стосуються високопосадовців, або які містять кримінальні правопорушення. НАЗК передає в ДБР матеріали, які стосуються працівників правоохоронних органів. НАЗК передає до Національної Поліції (за запитом останньої) матеріали, які стосуються осіб, по яких Національна Поліція проводить розслідування щодо корупційних правопорушень.

Підтримка обвинувачення

В цій сфері стейкхолдерами є САП і Прокуратура, які підтримують обвинувачення в суді щодо корупційних, або пов'язаних із корупцією правопорушень.

Розгляд проваджень

В цій сфері стейкхолдерами є суди, які розглядають справи щодо корупційних, або пов'язаних із корупцією правопорушень та ухвалюють судові рішення.

2. Поясніть як ви розумієте правовий статус НАЗК та як різні повноваження НАЗК спільно формують комплексну та інтегральну систему запобігання корупції?

НАЗК є центральним органом виконавчої влади, ключовим завданням якого є запобігання корупції в державному секторі. Агентство має спеціальний статус, адже його основні повноваження викладені в окремому законі - "Про запобігання корупції".

НАЗК запустило велику кількість напрямків, в яких реалізує свої повноваження. Серед напрямків роботи НАЗК доцільно виділити такі:

Міжнародне співробітництво

НАЗК співпрацює з урядовими та неурядовими організаціями з метою обміну інформацією в сфері запобігання корупції.

Антикорупційна політика

НАЗК розробляє антикорупційну стратегію, яка є дороговказом для всієї держави. Саме антикорупційна стратегія визначає сфери, в яких в першу чергу мають бути вжиті антикорупційні заходи.

З метою виконання антикорупційної стратегії НАЗК розробляє Державну антикорупційну програму (ДАП), яка включає в себе перелік конкретних заходів, які мають бути здійснені державними органами з метою запобігання корупції. НАЗК моніторить виконання заходів за допомогою розробленого ІТ-інструменту - порталу ДАП.

Антикорупційна експертиза

НАЗК проводить антикорупційну експертизу НПА, завдяки чому покращується якість українського законодавства. У своїх висновках НАЗК вказує на корупціогенні фактори, які можуть погіршити антикорупційний фон у тій чи іншій сфері. Тож антикорупційна експертиза є дієвим механізмом превенції корупції, адже дозволяє ще на самому початку - на етапі створення НПА - запобігти корупції.

Моніторинг та перевірки

НАЗК проводить перевірки декларацій, поданих суб'єктами декларування, з метою виявлення фактів незаконного збагачення; відслідковує наявність у суб'єктів закону конфлікту інтересів; здійснює моніторинг способу життя.

Проведення цих заходів є необхідною складовою боротьби із корупцією, адже крім пряника, яким є превенція корупції за допомогою просвітницької діяльності НАЗК, має бути і батіг, який повинен застосовуватися до тих, на кого не подіяли заходи із запобігання корупції.

3. У 2023 році був опублікований звіт про незалежний аудит діяльності НАЗК за 2020 та 2021 роки. Які, на вашу думку, три найважливіші виклики, виявлені за підсумками аудиту у сфері управління та організаційної спроможності НАЗК? Як Ви їх вирішите, якщо будете призначені головою НАЗК?

Згідно звіту про незалежний аудит діяльності НАЗК за 2020 та 2021 роки сфера управління та організаційної спроможності НАЗК була визнана найбільш недовиконаною сферою НАЗК з усіх сфер, які аналізувалися, із відсотком невиконання 48%.

Внутрішній контроль і запобігання

Найбільше критеріїв оцінки цієї сфери зі статусом "не виконано" і "недостатньо інформації" стосується Управління внутрішнього контролю, яке поєднало в собі функції підрозділу внутрішнього контролю та підрозділу з питань запобігання корупції.

Одні з перших моїх рішень на посаді Голови НАЗК будуть стосуватися саме цих підрозділів. Кожен з цих підрозділів буде створений як окремий структурний підрозділ.

Будуть переглянуті повноваження цих підрозділів і приведені у відповідність до ЗУ "Про запобігання корупції", завдяки чому будуть розділені функції контролю та запобігання, а невластиві підрозділу функції, як от перевірка працівників СБУ та ін., будуть передані у відповідні структурні підрозділи.

Стратегія інституційного розвитку

Відсутність якісної стратегії інституційного розвитку послаблює НАЗК, адже стейкхолдерам не зрозуміло, як саме буде поводити себе інституція, як вона буде зростати і як буде долати виклики, які перед нею постають.

Стратегія інституційного розвитку є важливим документом, який показує напрямок руху інституції. Цей документ дозволить НАЗК бути прогнозованим державним органом і оцінити його діяльність за допомогою вимірювальних показників через визначений проміжок часу.

Я вважаю, що в НАЗК, на даний час, відсутній такий документ. І хоча наказом НАЗК від 12.01.2024 №17/24 була затверджена Інституційна стратегія, на мою думку, цей документ не дає чіткої відповіді, куди саме прямує НАЗК; які виклики постають перед НАЗК і як ці виклики будуть подолані.

Тому, коли я стану Головою НАЗК, цей документ буде переписаний. В новій стратегії інституційного розвитку будуть враховані рекомендації, які були викладені в Зовнішній незалежній оцінці ефективності діяльності НАЗК. Стратегія інституційного розвитку НАЗК буде синхронізованою із Антикорупційною стратегією та ДАП.

Позитивні напрацювання будуть відображенні і в новому документі. Це цінності НАЗК, розбудова доброчесності, постановка командою цілей за допомогою методики OKR.

В новій стратегії інституційного розвитку буде зазначено про посилення інституційної спроможності НАЗК через розбудову територіальних органів НАЗК; задіяння мережі уповноважених осіб на повну силу за допомогою надання їм корисних ІТ-інструментів та оброблених даних для подальшого використання в роботі.

НАЗК, маючи найкращі ІТ-інструменти та найкращу експертизу в державному секторі з оброблення “зоопарку” даних, отриманих із майже двох десятків реєстрів, має стати хабом даних, на основі яких відбувається оцінка корупційних ризиків у всіх сферах діяльності України. Обробленими даними мають користуватися як уповноваженні особи по всій Україні, так і центральні антикорупційні органи.

Державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення

Основні питання, пов'язані із Державним реєстром осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, були поставлені на паузу протягом останніх чотирьох років.

До невирішених питань відносяться:

- за яких умов особа може бути виключена з Реєстру?
- автоматизоване завантаження даних із судових рішень;
- покращення користувацького інтерфейсу, включаюся статистичний блок.

Всі ці питання будуть обговоренні із громадськістю та стейкхолдерами і на основі цих обговорень будуть прийняті рішення, які вдосконалять цей Реєстр

4. Якими є три найважливіші досягнення НАЗК за останні 4 роки на Вашу думку? Будь ласка, поясніть свій вибір

Команда НАЗК

Вагомим здобутком за ці чотири роки є, безсумнівно, команда НАЗК. Саме нова команда НАЗК і нова культура, яка була культивована в цій команді, зробили можливим повне перезавантаження Агентства.

Антикорупційна стратегія

Антикорупційна стратегія, яка була розроблена НАЗК та затверджена відповідно до Закону України “Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки”, стала чи не найбільшим досягненням НАЗК у сфері запобігання корупції, адже ця стратегія є зобов'язанням України протидіяти корупції на системному рівні.

Масштабування спроможностей НАЗК через діджиталізацію процесів

НАЗК змогло масштабувати свої спроможності за допомогою створення нових і вдосконалення існуючих ІТ-інструментів

Так, було розроблено Реєстр звітності політичних партій, що дозволило перевести звіти з паперу в цифровий формат. Було модернізовано Реєстр декларацій, що забезпечило його відмовостійкість.

Було створено ERP-систему - Систему управління справами (СУС), яка поєднала в собі такі модулі, як: електронний документообіг, модуль електронних справ, модуль

автоматизованого розподілу. Також СУС взаємодіє із електронним кабінетом Укрпошти і кабінетом “Електронний суд”.

Були створені Портал викривачів, портал моніторингу виконання ДАП. І це далеко не повний перелік тих ІТ-рішень, які дозволи масштабувати спроможності НАЗК.